

Yılmaz ONAY'la "FERMANLI DELİ HAZRETLERİ" üzerine söyleşi

Sayın ONAY önce Bursa Devlet Tiyatrosu'na hoş geldiniz. Genel olarak Musahipzade Celâl, "Fermanlı Delî Hazretleri ve çalışmaları hakkında oyunun yorumu üzerine kısa bilgi vermişsiniz ?

YILMAZ ONAY: Tabii.. Oyun aslında yorumunu getiriyor. Yani yorumu taşıyor, ama bu tarz genellikle hem geçmiş zamanı, hem günümüzü, hem sonrasını kavrayabilen oyunlar. Tabii yazıldığı gün için kendi yorumunu kendi getirirken, 40 sene, 60 sene sonrası için daha başka yorumlar getiriyor. Asıl güzel tarafı bu, bugün için tekrar değerli oluşu, yarın içinde değerli olacak bana göre: değeri de bundan geliyor. İşte bu gün için taşıdığı, getirdiği yorumu sahnede dillendirmenin biçimlerini aradık. Bütün mesele burda. Şimdi kimi zaman şöyle iddialar getirilir. Seyirci, biraz seyirciye haksızlık yapılarak, o da: Seyirci ucuzdur, basit şeylere gülmek ister, biraz daha ince komedi yapıldığı zaman.. onu pek anlamaz, dikkat etmez sıkılır vs... Ben buna katılmıyorum, katılmakta istemiyorum. TV ve Şov tiyatrolarının etkisiyle seyirci bu duruma getirilmiş olsa bile. Bizim, onun o durumunu kullanmak değil, görevimiz. Hem seyircinin zaten ihtiyacı olan kaliteye onu ulaştırmak, hem de bizim, sanatın kalitesini yükseltmek ve seyirciyi de buna katmak görevimiz vardır. Biz biraz böyle kritik bir uygulamayı seçtik. Program dergisinde belirttiğim gibi "Biz" diyoruz. Gerçekten de çok fantazi isteyen, çok buluş ve katkı isteyen bir çalışmada, sadece rejisörün şunu ve bunu getirmesiyle çözüm olmaz Dolayısıyla oyuncular, kendi buluşlarıyla kendi fantazileriyile de bu yoruma bütünlüyle bir biçimde katıldılar ve kolektif bir çalışma oldu. Bunu gerçekten belirtmek isterim, ayrıca da bu tarz bir çalışma zaten başka türlü olmaz, yani ancak kolektif bir çalışmayla olur ve tabii, bu uygulama tarzımız dolayısıyla, oyun içiçe oyunculuk oyunu haline geldi.

Bunda bazı zorlanmalar olmuş olabilir ama kadromuz, sanyorum oyunculuk kapasitesi olarak da bunu başarmıştır. Türkiye'de bir araya gelebilecek pekçok büyük tiyatronun daha önünde ve daha istekle daha da başarıyla gerçekleştirdiler..

Açıkça bu buluşma bu yorumun, bu oyuncu kadrosuyla, bu müzikçi, dans düzenleyicisi, dekorcu, kostümcü, ışıkçı kadrosu, bu rejî yardımcı, bu dramaturji yardımcı çerçevesinde, bu buluşma, sanyorum seyircinin de çok beğeneceği bir, yenilik demek istemiyorum, bir konsept getirdi. Belki seyirci açısından, tiyatrocunun açısından bazı zorluklar taşıyabiliyor bu niteliği dolayısıyla. Ama bu dünya için yeni değil, tiyatro sanatı içinde yeni değil ama yeni değil diyede yapmamak gerekmez yapmamız onu da aşmamız lazım. Ama o zaman bunların otesindeki yeniliklere açılabilmemiz lazım, biz şimdi Musahipzade'nin bu tatlı güzel taşlamasına ama çok sert taşlamasına onun tadıyla ve hatta onun eski diliyle uygulamanın yöntemiyle ulaşmak istiyoruz. Eski dil olduğu için tabii kelimeler anlaşılır olmayabilir tabii söz olarak sahnedeki konuşma dili olarak anlaşılma zorlukları var ama biz bunu göğüsledik, nasıl göğüsledik? Sahnenin, sahne düzeninin başka boyutlarıyla tamamlayarak oyunun bu orjinal eski konuşma dilini korumayı özellikle istedim. Bambaşka renk çünkü...

Şöyle ifade ettiniz o dönemde yaşayan temayı günümüze getirdik. Günümüzden de daha sonraya da taşımayı hedefledik. Bunda Musahipzade Celâl'in kalemi etkili oluyor mu?

YILMAZ ONAY: Tabii çok etkili, kavrayışı etkili, ve oyunu koruması etkili.. Artı sorunu, yani toplumsal sorunun temelden yakalamış olması çok önemli. Ama zaten geçmişteki bu çürümüşlüğe, Cumhuriyetin ilk yıllarında bakmak başka birşey, o eleştirinin Cumhuriyetin ilk yıllarına yansması başka, o zamanki dünya ile ilgisi başka; belki daha yerel görünebilirdi o zaman... Ama şimdi o temayı bu kadar sağlam yakaladığı için yanlış ülkemiz değil, dünyanın saçmalamasına da ışık tutan tümüyle insansal eleştiri getirir yani ortaya çıktı oyunun; var çünkü bu yanı bu yanı da ortaya çıkarmak bizim görevimiz.

Ama bunu ortaya çıkarmak bazı usulup zorlukları getirebilir bunu da bizim göğüslememiz gerekir. Bu zorlukları oyunculukta olduğu gibi sahne düzenlemesinde, bazı fantazilerin bulunuşunda kullanılmasında, yani hepbirlikte aklımıza gelen fantazileri bulduk ama fantaziyi kullanmak oyuncululuğu iki kat daha fazla zorlaştırır. O zorlukla ipi göğüslemiş olduk ve ince oyunculuk, iyice ince oyunculuk gerektirir hale geldi. Komedi sanki kaba oyunculuk zannedilmesin, komedi sanatı zaten her zaman ince oyunculuk gerektirir o başka, ama birde bu tekniklere girdiğiniz zaman daha da ince oyunculuk ister. Çünkü bu fantazilerin, bu tekniklerin yama gibi kalmaması ancak onu oyunculunun tatlılığı içinde yedirmek gerekir. Yani göze batarcasına yapmamak, sanki oyun olduğu gibi oynanıyormuşda, izlerken bazı şeylerin farkına varıyormuşuz ve bunu eğlenerek farkediyoruzu getirecek yumuşak akışı ve kullanıma denedik, uğraştık. En azından bu çabayı seyircinin de değerlendireceğini umuyorum, inanıyorum ben buna...

- Musahipzade Celal hakkında bilgi vermişsiniz?

YILMAZ ONAY: Musahipzade Celâl'in kendisinden anlattıkları var. Musahipzade

de Celâl'in daha gençken.. kendi grubu ki, o gurubun içinde de ünlüler var. Onlarda orta oyunu çalışmaları içine girişinde ona taktıkları lakap, Kocakan Celâl, şimdi daha o lakap bile Musahipzade Celâl'in seçimlerindeki, kendi kendisiyle alay etmek dahil, o mizahın özelliğini anımsatıyor insana. Yani hem acımasız, hem sıcak, hem çok insanlı çok kucaklayıcı üstelik. Ben şimdi bile oyunun başına Kocakan Celâl diye onun adına imzama atmam isterim. Öylesine tiyatro olan adam. Yani hayatı tiyatro olan adam. O rolleri oynamış ve onun için Kocakan Celâl kalmış adı. Böylesine kendini tiyatroya veren adam. İkincisi zamanında o zaman batı tiyatrosunu Türkiye'ye taşıma çabası daha baskın tabii haklı da yanlış da bulmuyorum o çabayı bu yüzden onun uslubu onun yazdığı oyunların oynanışı, bu itici uslubu sayılarak pek de revaç bulmamış.

Bu birçok klasikleşme karakteristiği taşıyan sanatının kaderi galibi. Kişinin kendinden sonraki dönemlerde tekrar değer kazanıyor da ne hikmetse kendi döneminde tam değeri anlaşılmiyor. Yani oynadığı takdirde oyunları hep biraz küçümsenerek yapılmış. Halbuki bugün asıl bu tür haz kaynakları bulma ihtiyacıdayız ve bu bize o zaman eskilik sayılan nitelikleri, karakteristikleri bu gün için özel bir renk özel bir yenilik olabiliyor. Kaldığı yalnız matematik olarak değil tiyatro uslubu olarak tiyatro kurgusu olarak da bu ustalık daha sonra için esasına baktığımız zaman ortaya çıkıyor.

Sayın ONAY bu söyleşi için çok teşekkür ederiz. SAHNE DERGİSİ